

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBOS VEIKLOS POVEIKIO VERTINIMAS: TIESIOGINĖ IR NETIESIOGINĖ NAUDA VARTOTOJAMS 2017-2019 m.

I. Jvadas

1. Pagrindinė Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos (toliau – Konkurencijos taryba) funkcija yra Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (toliau – Konkurencijos įstatymas) laikymosi priežiūra ir konkurencijos politikos įgyvendinimas Lietuvoje. Vykdydama konkurencijos užtikrinimo rinkoje funkciją ir savo veikloje vadovaudamasi naudos vartotojams kriterijumi, Konkurencijos taryba tuo pačiu atneša ekonominę naudą vartotojams.

2. Šie metai jau yra devintas kartas, kai KT vertina atnešamą naudą vartotojams (pirmasis vertinimas atliktas už 2010 m.). Šiuo dokumentu visuomenei pristatoma Konkurencijos tarybos veikla atnešama nauda. Jis yra išorinės atskaitomybės dalis, kurio pagrindu visuomenė gali vertinti institucijos veiklą ir vartotojams atnešamą naudą. Be to, į žemiau išdėstytus principus ir galimą naudą Konkurencijos taryba atsižvelgia, vykdydama savo veiklą, kai sprendžia, ar tikslinga pradėti vieną ar kitą tyrimą turėdama siekį atlikti prioritetinius tyrimus¹, atnešančius kuo daugiau naudos vartotojams.

3. Vertinimą atlieka pati KT atsižvelgdama į metodologiją, kurią pasiūlė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau – EBPO) konkurencijos institucijoms kaip tarptautinę gerąją praktiką. Poveikį vartotojams KT vertina iškart po KT sprendimo priėmimo, remdamasi byloje esančiais duomenimis ir prielaidomis apie tikėtiną KT sprendimų poveikį. Šie vertinimai rodo laukiamą *ex-ante* tiesioginę naudą vartotojams ateityje, o ne sprendimų efektyvumo *ex-post* vertinimą praktikoje. Taikomos prielaidos ir naudos vertinimai yra konservatyvūs. Nauda apima sutaupymus, kurie atitenka vartotojams dėl KT priimtų sprendimų, kuriais nutraukiami antikoncepciniai karteliai, piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, uždraudžiamos koncentracijos arba jos leidžiamos su įsipareigojimais (pakeitimais). Tačiau tiesioginės naudos vertinimai neapima platesnių KT darbo aspektų. Pvz., juose daugeliu atveju neatsispindi KT darbas šalinant konkurencijos apribojimus, sukeltus viešojo administravimo subjektų, švietėjiška ir prevencinė KT veikla keliant konkurencijos kultūrą visuomenėje. Vertinimuose neatsižvelgiama į netiesioginę naudą dėl atgrasymo poveikio, sukeltą dėl KT priimtų sprendimų, į KT sprendimų poveikį darbo našumui, kuris padidėja padidėjus konkurencijai rinkoje.

4. Poveikio vertinimas apima tiesioginę ekonominę naudą vartotojams, o paskirtos (surinktos) baudos neįskaičiuojamos. Vertindama savo veiklos, prižiūrint Konkurencijos įstatymą, poveikį Konkurencijos taryba vadovavosi konservatyviomis prielaidomis, nustatytomis EBPO Gairėse, skirtose padėti konkurencijos institucijoms įvertinti atnešamą naudą vartotojams². Be to, šiais metais pirmą kartą įvertinome ir tiesioginę naudą, kurią KT veikla atnešė taikant KĮ 4 straipsnį, t. y. kai konkurencijos apribojimus sąlygojo viešojo administravimo subjektai. Ji buvo įvertinta tiesioginiu skaičiavimu remiantis bylos duomenimis. Deja, daugumoje atvejų tiesioginio skaičiavimo atlikti neįmanoma dėl reikiamų duomenų byloje stokos. KT yra parengusi tiesioginės naudos vartotojams

¹ Žr. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos veiklos prioriteto įgyvendinimo principų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2012 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. 1S-89.

² OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities, April 2014, <http://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf>, žiūrėta 2019 01 28.

pagal KĮ 4 str. skaičiavimo metodiką, remdamasi EBPO metodologija, išdėstyta Konkurencijos vertinimo įrankių (*Competition Assessment Toolkit*³) dokumente, skirtame padėti vyriausybėms ir konkurencijos institucijoms, šioms vertinant sprendimų / teisės aktų poveikį konkurencijai ir vartotojams. Metodiką bus bandoma taikyti praktikoje 2020 metais.

5. Konkurencijos tarybos veiklos poveikio prižiūrint Konkurencijos įstatymą metodika (toliau – Metodika) pateikiama Priede prie šio dokumento.

II. Konkurencijos tarybos naudos vartotojams, atneštos 2019 m., apibendrinimas

6. Konkurencijos tarybos atnešta tikėtina nauda 2019 metais buvo skaičiuota pirmiausiai remiantis konkrečių bylų duomenimis ir, jei šių duomenų nepakanka, EBPO Gairėse siūlomomis apyvartos, kainų padidėjimo ir trukmės reikšmėmis.

7. Išanalizavus KT sprendimus, priimtus 2019 m., tiesioginė nauda buvo apskaičiuota šiose bylose: 1) **Lietuvos paštas** (ūkio subjektas prisiėmė įsipareigojimus nutraukti probleminius veiksmus) 2019 m. liepos 19 d. Nr. 1S-97 (2019); 2) koncentracija **Cgates / Splius**, 2019 07 18 Nutarimo Nr.: 1S-96 (2019) (ūkio subjektas atsiėmė pranešimą KT nustačius konkurencijos apribojimus); 3) **Klaipėdos m. savivaldybė** (suteikė išimtines teises eismo reguliavimo priemonių eksploatacijos ir remonto darbų atlikimui) 2018 m. lapkričio 20 d. Nr. 2S-6 (2018). Pastebėtina, kad tai nereiškia, kad KT veikla prižiūrint viešojo administravimo subjektų veiksmus ir teisės aktus generavo tik šią aukščiau įvertintą naudą. Nauda (tiek tiesioginė, tiek netiesioginė) generuojama ir kitais atvejais, tačiau nepakanka duomenų tai naudai apskaičiuoti arba neįmanoma jos išreikšti pinigine išraiška.

8. Kaip įprasta, buvo atlikti atitinkami pakeitimai (patikslinimai) ankstesnių metų naudos naudos skaičiavimuose pagal 2019 metais priimtus teismų sprendimus, kuriais buvo panaikinti Konkurencijos tarybos sprendimai.

Tiesioginė nauda

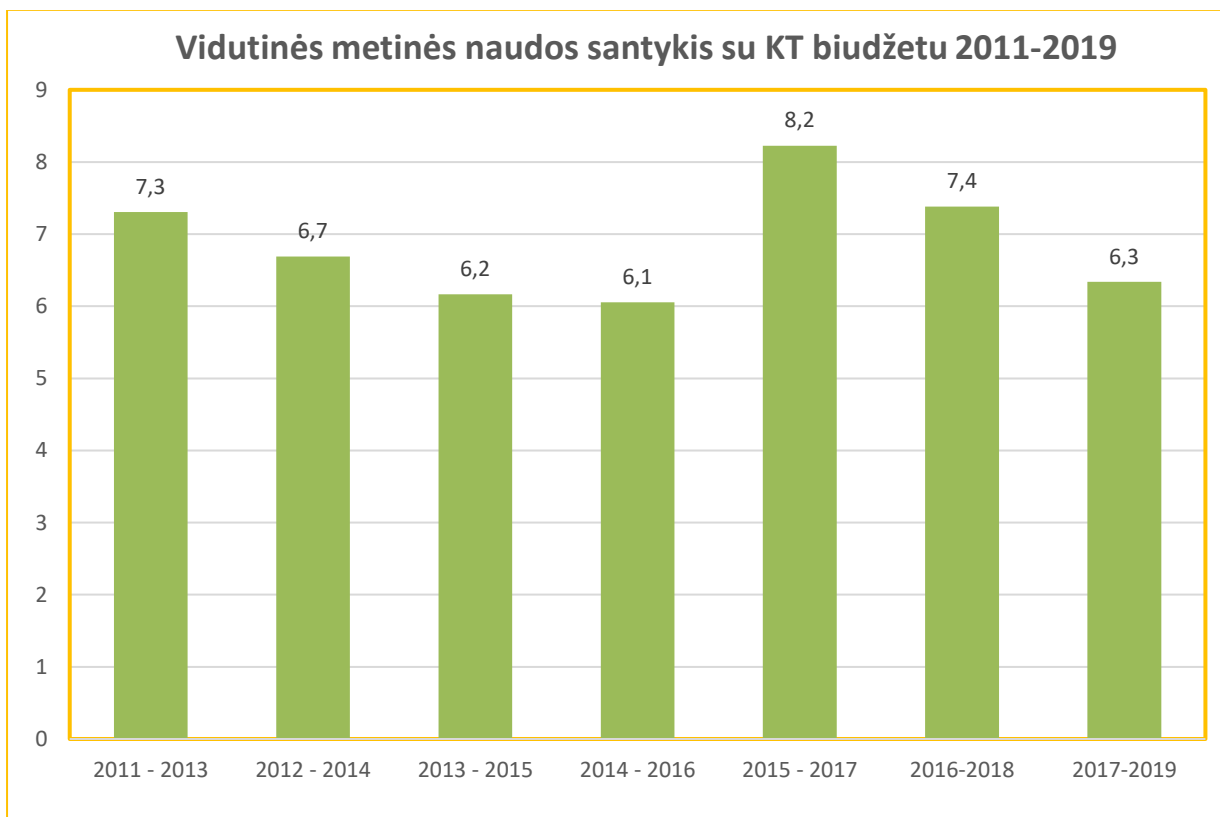
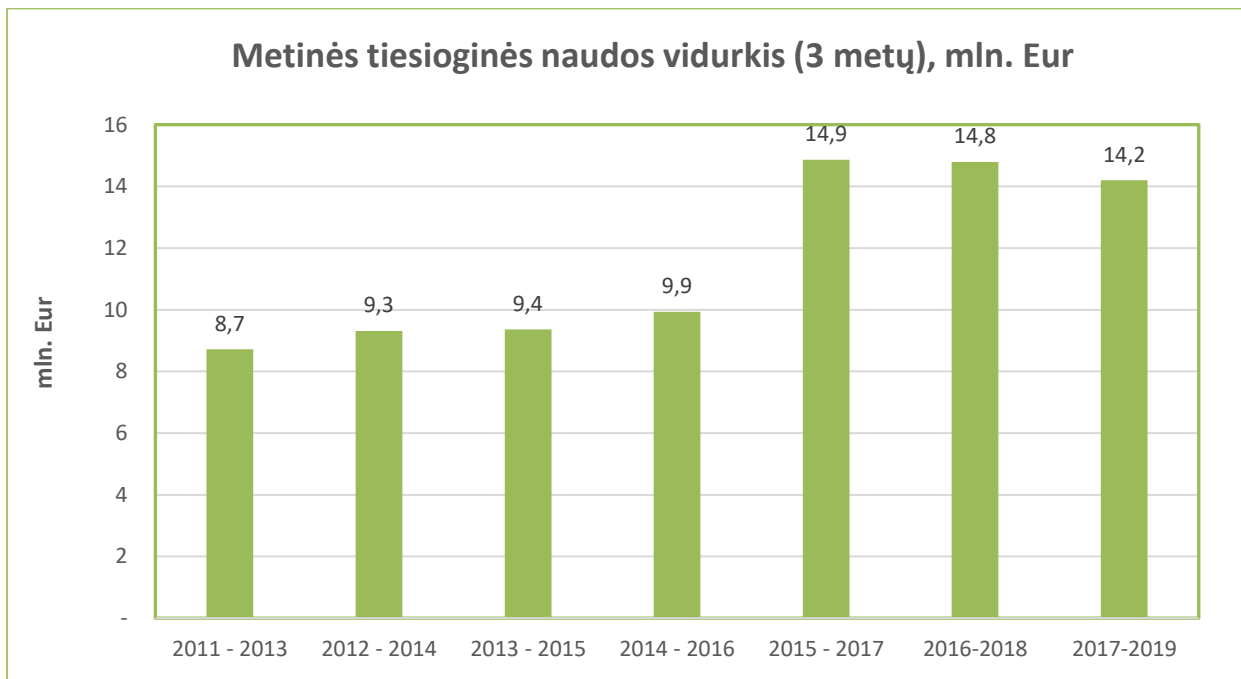
9. Metodikos pagrindu atlikti skaičiavimai parodė, kad tiesioginė ekonominė nauda, kurią tikėtina gavo vartotojai dėl Konkurencijos tarybos veiklos tiriant ir išaiškinant ūkio subjektų kartelius ir kitokio pobūdžio konkurenciją ribojančius veiksmus per trejų 2017 – 2019 metų laikotarpį vidutiniškai sudarė 14,2 mln. eurų per metus. Ją lėmė išaiškinti draudžiami susitarimai ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi tyrimai, taip pat viešojo administravimo subjektų veiksmų tyrimai bei koncentracijų priežiūra, kurios eigoje nustatyti konkurencijos apribojimai buvo pašalinti, ūkio subjektams prisiimant įsipareigojimus arba iš viso atsisakant ūkio subjektų susijungimo.

Naudos palyginimas su KT biudžetu

10. Kaip matyti iš naudos skaičiavimų, kurie buvo atlikti remiantis konservatyviomis taisyklėmis ir prielaidomis, Konkurencijos tarybos tikėtina atnešta tiesioginė nauda vartotojams per trejus Konkurencijos tarybos veiklos metus - nuo 2017 iki 2019 metų sudarė vidutiniškai per metus 14,2 mln. eurų. Palyginus šią sumą su Konkurencijos tarybos vidutiniu 2017-2019 m. biudžetu – 2,2 mln. eurų, matyti, kad tiesioginė Konkurencijos tarybos veikla atnešama nauda vartotojams viršijo Konkurencijos tarybos metinį biudžetą 6,3 karto. Taigi Konkurencijos tarybos vykdoma veikla atneša

³ http://www.oecd.org/daf/competition/COMP_Toolkit_Vol.3_ENG_2015.pdf

tiek tiesioginę, tiek ir netiesioginę naudą vartotojams, o tiesioginės naudos, apskaičiuotos naudojant konservatyvią vertinimo metodiką, apimtis 6,3 karto viršija Konkurencijos tarybos metinį biudžetą (žr. grafikus žemiau).

PRIEDAS

Veiklos poveikio vertinimo metodika

Poveikio analizės apimtis ir prielaidos

1. Konkurencijos tarybos veiklos teigiamas poveikis vartotojams pasireiškia keliais aspektais:

- nutraukiami konkurenciją ribojantys ar iškraipantys veiksmai, taip pat klaidinančios ar neleistinos lyginamosios reklamos skleidimas bei išvengiama būsima žala vartotojams, kuri būtų padaryta, jei Konkurencijos taryba nebūtų nutraukusi antikonkurencinių veiksmy arba klaidinančios ar neleistinos lyginamosios reklamos skleidimo;
- paskiriamos baudos sukelia individualų bei bendrą atgrasomąjį poveikį;
- išauga visuomenės informuotumas dėl Konkurencijos tarybos vykdomo informavimo bei konsultavimo konkurencijos teisės ir klaidinančios bei neleistinos lyginamosios reklamos klausimais;
- dėl sustiprėjusios konkurencijos atsiranda teigiamas poveikis ekonominiam augimui ir technologinei pažangai ir kt.

2. Atliekant poveikio vertinimą, nagrinėjamas tik pirmasis iš aukščiau išvardintų aspektų, t.y. Konkurencijos taryba vertina ir daugiausia dėmesio skiria tiesioginei ekonominei naudai vartotojams⁴, atsirandančiai dėl Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų⁵. Konkurencijos tarybos veiksmy atgrasomasis poveikis, išreikštas pinigine išraiška, nuo 2017 m. nebevertinamas dėl patikimų prielaidų stokos.

3. Šiame dokumente vertinama Konkurencijos tarybos veiklos vartotojams atnešama nauda šiose institucijos veiklos srityse:

- konkurenciją ribojančių susitarimų priežiūra;
- piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi priežiūra;
- koncentracijų priežiūra;
- konkurenciją ribojančių viešojo administravimo subjektų veiksmy priežiūra.

4. Taigi Konkurencijos tarybos veiklos poveikio vertinimas neapima visos Konkurencijos tarybos veiklos. Jame nėra vertinama nauda vartotojui, kuri atsiranda:

- dėl Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmy draudimo įstatymo;
- dėl konkurencijos kultūros sklaidos tarp verslo atstovų ir valdžios institucijų.

⁴ Tiesioginė ekonominė nauda kildinama iš to, kad po Konkurencijos tarybos sprendimo dėl pažeidimo ir veiksmy nutraukimo kainos padidėjimas pašalinamas arba kainų padidėjimas išvis neįvyksta. Ši nauda neapima pinigine išraiška išreikšto prekių ir paslaugų kokybės pagerėjimo bei sutaupyto laiko, taip pat išaugusio prekių ar paslaugų pasirinkimo.

⁵ Preziumuojama, jog teismine tvarka nepanaikinti Konkurencijos tarybos sprendimai yra pagrįsti ir galiojantys. Jei, paskelbus dokumentą, Konkurencijos tarybos sprendimas būtų panaikintas ar pakeistas teismo tvarka, dokumente pateikti rezultatai bus atitinkamai perskaičiuoti kitą kartą skelbiant Konkurencijos tarybos veiklos vertinimo rezultatus. Naudos vertinimas nelaukiant galutinio teismo sprendimo sudaro galimybes tiksliau įvertinti teigiamą poveikį. Šios prezumpcijos yra laikomasi ir tarptautinėje praktikoje.

Dėl šių priežasčių šiame dokumente pateikiamas naudos galutiniams vartotojams vertinimas, kiek tai susiję su Konkurencijos tarybos veiklos apimtimi, yra laikytinas konservatyviu⁶.

5. Visos šiame dokumente naudojamos bendrosios ir su konkrečia byla susijusios prielaidos taip pat yra konservatyvios. Kadangi naudos vertinimo metodika yra pagrįsta turimais byloje įrodymais ir/arba konservatyviomis prielaidomis, tai lemia, jog apskaičiuota naudos apimtis vargu ar gali būti mažesnė, nei šiame dokumente pateikiamas rezultatas.

6. Be to, užtikrindami, kad svyravimai, galintys atsirasti dėl skirtingo Konkurencijos tarybos vykdomų tyrimų masto bei trukmės, nedarytų įtakos vertinimo rezultatams, pateikiame paskutinių trejų kalendorinių metų vidutinius rezultatus. Tai padeda išsamiau įvertinti Konkurencijos tarybos atneštą naudą vartotojams per ilgesnį laikotarpį, tuo pačiu išvengiant rodiklių svyravimų atskirais metais.

7. Šiame dokumente neteikiama su konkrečiais tyrimais ar bylomis susijusi informacija, kai tokia informacija gali būti laikoma komercine paslaptimi ir turi būti saugoma įstatymų nustatyta tvarka.

8. Siekiant kiekybine išraiška įvertinti Konkurencijos tarybos tyrimų poveikį (nepriklausomai nuo to, ar vadovaujantis konkurencijos teisės taisyklėmis konkretaus pažeidimo konstatavimui buvo būtina įvertinti poveikį rinkai) šiame dokumente yra remiamasi tyrimo metu surinkta informacija. Tais atvejais, kai tyrimo metu surinkti duomenys nėra tinkami kiekybiškai įvertinti Konkurencijos tarybos veiklos poveikį, Konkurencijos taryba vadovaujasi *EBPO Gairėmis*, skirtomis padėti konkurencijos institucijoms įvertinti atnešamą naudą vartotojams⁷.

9. Būsimos žalos vartotojams, kuri būtų padaryta, jei Konkurencijos taryba nebūtų savo įsikišimu nutraukusi antikonkurencinių veiksmų, apskaičiuotos reikšmės yra diskontuojamos 5,5 proc. socialine diskonto norma⁸.

10. Tais atvejais, kai tyrimo objektu esanti problema yra priešrovinėje rinkoje⁹ ir poveikį tiesiogiai jaučia pasrovinėje rinkoje¹⁰ veikiantys ūkio subjektai (pvz., mažmenine prekyba užsiimančios ūkio subjektai), laikoma, kad kainų poveikis visa apimtimi daro įtaką ir galutiniams vartotojams. Ši prielaida nėra taikoma tik tais atvejais, kuomet tyrimo metu surinkta pakankamai šių prielaidą paneigiančių įrodymų. Priešingu atveju konkrečios naudos, tenkančios galutiniam vartotojui, apskaičiavimas reikalautų papildomo tyrimo, kurio sąnaudos būtų neadekvačiai didelės. Taigi, pavyzdžiui, pašalinus pažeidimą ir sustiprėjus konkurencijai tarp didmenine prekyba užsiimančių ūkio subjektų, laikoma, kad žemesnės didmeninės kainos lemia ir žemesnes mažmenines kainas, ir todėl tai yra laikoma tiesiogine nauda galutiniams vartotojams.

⁶ Šiame dokumente „konservatyvus“ reiškia atsargų požiūris, kuris užtikrina, kad gauti rezultatai yra žemutinėse įvertinimo ribose, nes jie apskaičiuojami taikant nuosaikias taisykles.

⁷ *OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities*, April 2014, <http://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf>, žiūrėta 2019 01 28.

⁸ Socialinė diskonto norma (SDN) atskleidžia visuomenės požiūris į ateities naudą ir sąnaudas, parodo visuomenės pasiryžimą atidėti vartojimą šiandien dėl vartojimo rytoj (ateityje). Atsižvelgdama į ilgalaikį ekonominį augimą ir prioritetinius terminus, Europos Komisija siūlo orientacinę 5,5 proc. socialinę diskonto normą konvergencijos siekiančioms šalims, kurios nėra oficialiai nustačiusios socialinės diskonto normos valstybės lygmeniu, žr. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide2008_en.pdf, žiūrėta 2019 01 28; http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/cpva/failai/Leidiniai/CPVA_metodinis_leidinys_1.pdf, p. 55, žiūrėta 2019 01 28.

⁹ Rinka, esanti ankstesniame produkto gamybos/distribucijos grandinės etape. Pvz., automobilių gamyba ir didmeninis platinimas yra priešrovinės rinkos automobilių mažmeninio pardavimo galutiniam vartotojui rinkos atžvilgiu.

¹⁰ Rinka, esanti vėlesniame produkto gamybos/distribucijos grandinės etape. Pvz., automobilių mažmeninis pardavimas galutiniam vartotojui yra pasrovinė rinka automobilių gamybos rinkos ir didmeninio platinimo atžvilgiu.

1. Tiesioginis Konkurencijos tarybos veiklos poveikis vartotojams

1.1. Draudžiami susitarimai

11. Siekdama išlaikyti konkurenciją rinkoje ir taip užtikrinti vartotojams galimybę rinktis iš įvairesnių, kokybiškesnių ir pigesnių prekių, Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio nuostata, išaiškina ir įpareigoja nutraukti konkurenciją ribojančius susitarimus tarp ūkio subjektų, ypač kartelinius susitarimus. Pastarieji yra dažniausiai slapti susitarimai tarp konkuruojančių ūkio subjektų, kurie tarpusavyje derina veiksmus, siekdami nustatyti aukštesnes kainas, riboti gamybos apimtį ar pasidalinti rinkas ar vartotojus. Konkurencijos tarybos tyrimo objektas taip pat yra susitarimai tarp skirtinguose prekių tiekimo lygmenyse veikiančių ūkio subjektų (vertikalūs susitarimai) dėl perpardavimo kainų palaikymo ir kitokių konkurencijos ribojimų.

12. Šioje dalyje aprašyta pažeidimų vertinimo metodika yra naudojama vertinti Konkurencijos tarybos sprendimus, kuriuose buvo pripažinta, jog ūkio subjektai pažeidė Konkurencijos įstatymą, jiems paskiriant baudas arba ne.

13. Metinis kartelio poveikis vartotojui (eurais) (a) apskaičiuojamas padauginus ūkio subjektų metinę apyvartą (pajamas) (t), kuriai įtaką turėjo nagrinėjamas kartelinis susitarimas, iš tokio pažeidimo nulemto kainų padidėjimo masto (procentais) (p):

$$a = t * p \quad (1)$$

14. Visa nauda (eurais) (f) dėl tolimesnio pažeidimo sustabdymo apskaičiuojama pagal formulę:

$$f = \sum_{s=1}^c \frac{a}{(1 + \rho)^s} \quad (2)$$

Kur c – numanoma kartelio trukmė, nesant Konkurencijos tarybos įsikišimo;
 ρ – socialinė diskonto norma, kuria yra diskontuojamos visos būsimos sumos (5,5 proc.);
 s – žalos skaičiavimo atitinkamų metų numeris.

15. Konkurencijos tarybos veiklos poveikis, nustačius konkurencijos teisės pažeidimą viešųjų pirkimų atvejais, apskaičiuojamas pagal formulę:

$$f = K * \left(1 - \frac{1}{1 + p}\right) \quad (3)$$

Kur f – nauda dėl pažeidimo sustabdymo;
 K – mažiausia susitarusių ūkio subjektų pasiūlyta kaina (viešojo pirkimo vertė);
 p – pasirinktas kainų padidėjimo mastas procentais.

Apyvarta (pajamos) (t)

16. Apskaičiuojant draudžiamo susitarimo poveikį laikoma, kad šis poveikis pasireiškia tik tarp susitarusių įmonių susitarimo paveiktoje rinkoje, todėl skaičiavimams imamos tik susitarime

dalyvaujančių ūkio subjektų bendrosios pajamos susitarimo rinkoje, t.y. nukenčia tik tie vartotojai, kuriuos tiesiogiai paveikia susitarimas, pvz., kurie perka iš kartelyje dalyvaujančių įmonių. Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kuomet rinkoje yra kartelinis susitarimas, jis iš esmės suteikia galimybę pakelti kainas ir jame tiesiogiai nedalyvaujantiems ūkio subjektams, t.y. daro įtaką bendram kainų lygiui rinkoje. Visgi, atsižvelgiant į siekį pateikti konservatyvų Konkurencijos tarybos veikla atnešamos naudos vartotojui vertinimą, kartelyje nedalyvavusių ūkio subjektų apyvartos nėra vertinamos. Išimtis taikoma tais atvejais, kada yra aiškūs įrodymai, jog pakilo bendras kainų lygis rinkoje.

17. Bendrosiomis pajamomis susitarimo rinkoje laikomos tiesiogiai ar netiesiogiai su karteliu susijusiomis ūkio subjekto pajamomis. Kai nėra duomenų apie ūkio subjekto susijusias pajamas, konkurencijos įstatymo pažeidimų poveikis skaičiuojamas nuo bendrųjų ūkio subjekto pajamų atitinkamai mažinant jas tais atvejais, kuomet kartelinio susitarimo dalyku esanti ūkio subjekto veikla nelaikoma pagrindine šio ūkio subjekto veikla.

Kainų padidėjimo mastas (p)

18. Turint pakankamai duomenų ir esant galimybei, kainų padidėjimo mastas karteliu atvejais yra apskaičiuojamas pasinaudojant tyrimo metu surinkta informacija. Tais atvejais, kuomet tyrimo metu nebuvo surinkta pakankamai duomenų apie kainų padidėjimo lygį, atsižvelgiant į *EBPO* Gaires, tarptautinę gerą praktiką, laikoma, kad kainų padidėjimas sudaro 10 proc. Konkurencijos taryba 10 proc. kainų pakėlimo prielaidą taiko ir viešuosiuose pirkimuose nustatytiems konkurentų susitarimams.

19. Tokia pati prielaida taikoma ir susitarimams, tiesiogiai nesusijusiems su kainų fiksavimu, rinkų pasidalinimu ar konkursinių pasiūlymų derinimu.

Trukmė (c)

20. Tikėtina kainų pakėlimo trukmė nesant Konkurencijos tarybos įsikišimo įvertinama remiantis tyrimo metu surinkta informacija. Tačiau atvejais, kai šios informacijos nepakanka įvertinimui, laikoma, vadovaujantis *EBPO* Gairėmis, kad be įsikišimo toks draudžiamas susitarimas būtų trukęs dar trejus metus.

1.2. Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi

21. Be konkurenciją ribojančių susitarimų, Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostata, tiria ir baudžia ūkio subjektus už piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejus, kada dominuojančią padėtį rinkoje užimantys ūkio subjektai savo vienašališkais veiksmais pažeidžia vartotojų interesus ar kitaip riboja konkurenciją.

22. Metinis piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejo poveikis vartotojui (eurais) ir visa nauda (eurais) dėl tolimesnio pažeidimo sustabdymo apskaičiuojama analogiškai kaip ir kartelių atvejais pagal aukščiau nurodytas (1) ir (2) formules, į jas įrašant atitinkamas reikšmes piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atveju (žr. Priedo 14-15 punktus).

Apyvarta (pajamos) (t)

23. Apskaičiuojant poveikį piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejais, kur įmanoma, naudojamos tiesiogiai ar netiesiogiai su pažeidimu susijusiomis ūkio subjekto pajamomis. Kai nėra duomenų apie ūkio subjekto susijusias pajamas, konkurencijos įstatymo pažeidimo poveikis skaičiuojamas nuo bendrųjų ūkio subjekto pajamų atitinkamai mažinant jas tais atvejais, kai pažeidimo dalyku esanti ūkio subjekto veikla nelaikoma pagrindine šio ūkio subjekto veikla.

Kainų padidėjimo mastas (p)

24. Tais atvejais, kada piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi tyrimo bylos duomenų nepakanka įvertinti kainų padidėjimo mastą, laikoma, vadovaujantis *EBPO* Gairėmis, kad pažeidimo nulemta tikėtino kainų padidėjimo procentinė išraiška yra 5 proc.

Trukmė (c)

25. Kada konkrečiu piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atveju neįmanoma nustatyti kainos padidėjimo tikėtiną trukmę pagal tyrimo bylos duomenis bei tyrėjų, atlikusių tyrimą, vertinimus, tokiais atvejais laikoma, vadovaujantis *EBPO* Gairėmis, kad tikėtinas kainos padidėjimas trunka trejus metus.

1.3. Koncentracijos

26. Vienas iš koncentracijų priežiūros tikslų yra neleisti vykdyti koncentracijų, kurioms įvykus galėtų būti padaryta žala vartotojams. Tokio pobūdžio žala gali pasireikšti tiek padidėjusiomis kainomis, tiek blogesne kokybe, tiek ir sumažėjusiomis paskatomis konkuruoti. Kainų padidėjimas yra lengviausiai išmatuojamas koncentracijų poveikio elementas, todėl būtent jis yra laikomas indikatoriumi Konkurencijos tarybos veiklos poveikiui apskaičiuoti.

27. Koncentracijų priežiūros nauda apskaičiuojama vertinant bylas, pirma, kuomet koncentracija yra uždraudžiama siekiant užtikrinti, kad nebūtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, ar itin apribota konkurencija rinkoje; antra, kuomet ūkio subjektams yra nustatomos sąlygos ir įpareigojimai, pvz., įpareigojimas parduoti dalį turto (atskirą įmonę). Trečia, koncentracijų priežiūros atnešama nauda taip pat skaičiuojama ir atvejais, kai ūkio subjektai atsiėmė pranešimą apie koncentraciją po to, kai Konkurencijos taryba pateikė jiems prieštaravimus dėl planuojamos koncentracijos remdamasi tuo, kad įgyvendinus koncentraciją galimai būtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, ar itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje.

28. Metinis koncentracijos atvejo poveikis vartotojui (eurais) ir visa nauda (eurais) dėl probleminės koncentracijos pagal 28 punktą apskaičiuojama analogiškai kaip ir kartelių atvejais pagal aukščiau nurodytas (1) ir (2) formules, į jas įrašant atitinkamas reikšmes koncentracijos atveju (žr. Priedo 14-15 punktus).

Apyvarta (pajamos) (t)

29. Remiantis *EBPO* Gairėmis laikoma, kad neleistinos koncentracijos atveju kainų padidėjimas pasireikštų ne tik koncentracijos dalyvių, bet ir visos rinkos mastu, t.y. vertinimui imama visu rinkos dalyvių apyvarta (pajamos) koncentracijos veikiamoje rinkoje.

Kainų padidėjimo mastas (p)

30. Remiantis *EBPO* Gairėmis laikoma, kad neleistinos koncentracijos atveju kainų padidėjimas be Konkurencijos tarybos įsikišimo sudarytų 3 proc.

Trukmė (c)

31. Laikoma, remiantis *EBPO* Gairėmis, kad be Konkurencijos tarybos įsikišimo neigiamas koncentracijos poveikis (kainų pakėlimas) truktų 2 metus.

2. Netiesioginis Konkurencijos tarybos veiklos poveikis vartotojams

32. Aukščiau išdėstyti principai leidžia įvertinti tiesioginę ekonominę naudą vartotojams, atsiradusią dėl Konkurencijos tarybos veiksmų. Tačiau, kaip minėta, be tiesioginės ekonominės naudos yra ir netiesioginis teigiamas poveikis vartotojui, kuris, be kita ko, pasireiškia per atgrasomąjį Konkurencijos tarybos sprendimų poveikį dėl nutrauktų veiksmų ir paskirtų baudų.

33. Atgrasomajam Konkurencijos tarybos veiklos poveikiui yra priskiriami tie atvejai, kai dėl Konkurencijos tarybos įsikišimo tam tikru konkurenciją ribojančios veikos atveju kitus konkurenciją ribojančius veiksmus vykdantys arba juos vykdyti besiruošiantys ūkio subjektai juos nutraukia arba iš esmės pakeičia. Nors atgrasomasis poveikis negali būti vertinamas kaip tiesioginė ekonominė nauda vartotojams, yra manoma, kad atgrasomasis poveikis yra „galbūt svarbiausias konkurencijos priežiūros rezultatas“¹¹. Nepaisant to, dėl patikimų tyrimų ir rodiklių stokos atgrasomojo poveikio nuo 2017 metų Konkurencijos taryba nebevertina.

¹¹ „The Deterrent effect of competition enforcement by the OFT“, OFT962, November 2007, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402141250/http://www.offt.gov.uk/shared_offt/reports/Evaluating-OFTs-work/oft962.pdf, žiūrėta 2018 03 30

Bibliografija

1. *A guide to OFT's Impact Estimation Methods*, Office of Fair Trading, July 2010, OFT1250, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20131101192556/http://oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1250.pdf.
2. *Assessment of the Impact of Competition Authorities' Activities*, Note by Prof. Stephen Davies, OECD, DAF/COMP/WP2(2013)1, [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DAF/COMP/WP2\(2013\)1&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DAF/COMP/WP2(2013)1&docLanguage=En).
3. Cohen, M. A., Scheffman, D. T. "The Antitrust Sentencing Guideline: Is the Punishment Worth the Costs?". *Journal of Criminal Law* 27 (1989 m.).
4. Connor, J. „Price Fixing Overcharges: revised Edition“, rankraštis, Purdue University, 2009 liepa.
5. Davies, Steven, *A Review of OFT's Impact Estimation Methods*, Office of Fair Trading, January 2010, OFT1164, <http://competitionpolicy.ac.uk/documents/107435/107584/oft1164.pdf>.
6. *DG Competition Management Plan 2010*, 12 May 2010, žr. http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_management_plan/amp_2010_en.pdf.
7. Griffin, J. "Previous Cartel Experience: Any Lesson for OPEC?", *Economics in Theory and Practice: An Eclectic Approach*, 1989.
8. *Guide to Cost – Benefit Analysis of investment projects*, European Commission, Directorate General Regional Policy, 2008, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide2008_en.pdf.
9. *Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodika*, Centrinė projektų valdymo agentūra, 2011, http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/cpva/failai/Leidiniai/CPVA_metodinis_leidiny_1.pdf.
10. Kemp R., M. Mulder, J. Van Sinderen, NMa Working Papers „Outcome of NMa activities – A description of the calculation method“, No. 1 October 2010.
11. Levenstein, M., V. Suslow, "What Determines Cartel Success? Darbo dokumentas 02-001. Mičigano verslo mokyklos universitetas, sauis, 2002.
12. LR Konkurencijos tarybos veiklos ataskaitos, <http://kt.gov.lt/lt/administracine-informacija/veiklos-ataskaitos>.
13. *OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities*, April 2014, <http://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf>.
14. Positive Impact 13/14. Consumer benefits from the OFT's work, March 2014, OFT1532, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402165024/http://oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/OFT1532.pdf.
15. Posner, R.A., "Antitrust Law". 2nd ed. University of Chicago Press, 2001.
16. Summary of Cartel Cases Described by Invitees (CCNM/GF/COMP(2001)4). Paryžius: EBPO, spalio, 2001.
17. *The Deterrent effect of competition enforcement by the OFT*, OFT962, November 2007, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402181127/http://www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft962.pdf.
18. *The impact of competition interventions on compliance and deterrence. Final Report*, Office of Fair Trading, OFT1391, December 2011,

http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402165036/http://oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1391.pdf.

19. Werden, G.J. "The Effect of Antitrust Policy on Consumer Welfare: What Crandall and Winston Overlook". Darbo dokumentas Nr. EAG 03-2, JAV teisingumo departamentas, sauis, 2003.